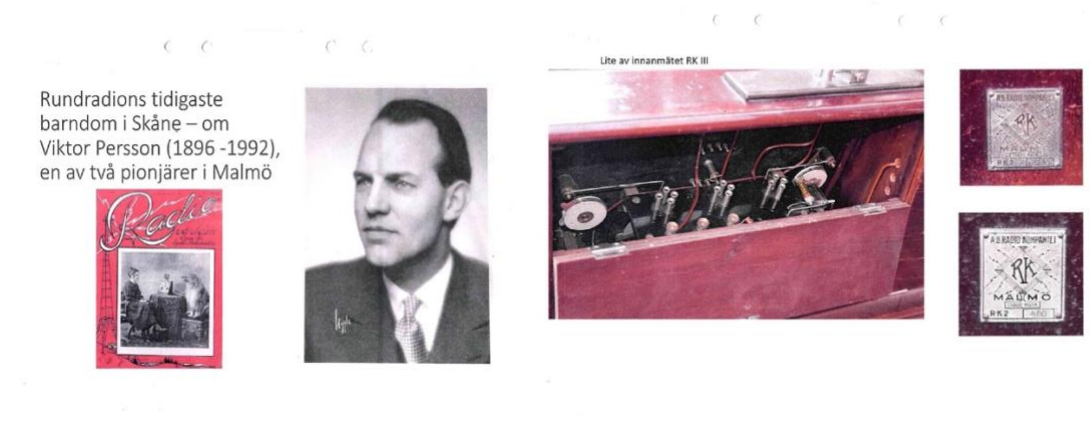

Referat av Birgitta Forsgren Meyerson föredrag på månadsmöte 15 januari 2024

VIKTOR PERSSON (1896–1992)

Det började med att min far *Viktor Persson* gjorde sin värnplikt i Ljungbyhed. Där träffade han en gnisttelegrafist, som tände radiointresset hos min far. Och det resulterade i att min far fick delar av honom.

1917 byggde min far en gnistsändare – 21 år gammal. Kontaktade Telefunken i Tyskland 1919–20 beställde han radiodelar och rör från USA, England och Tyskland. Byggde dels kristallmottagare till kompisar, dels mindre mottagare och sändare.

Kontaktade Manne Siegbahn (senare Nobelpristagare) på fysiska institutionen i Lunds universitet och en fysiker fil dr Albin Nilsson (Lunds kände "Trådlöse Nilsson"). Dom uppmuntrade min far och trodde på honom. Tillsammans med Albin Nilsson utvecklade min far mindre mottagare och sändare. Man utbrast "Eureka, Eureka" när man fick in London. Också några röntgenläkare i Malmö deltog ibland. Den första utrustningen var för liten för en riktig rundradio. Därför byggde eller köpte min far en dyr sändare troligen från Westinghouse

Min far lånade 200 000 kr i in-teckning med pappan som borgenär. Sen började han arbeta efter tre linjer:

- Bygga och sälja kvalitetsradioapparater
- Starta en radiotidskrift kallad *Radiovärlden*
- Sända radioprogram

Bygga och sälja apparater

Han bildade AB Radiokompaniet 1923 då 27 år gammal. Anställde två ingenjörer för att leda tillverkningen. HK i Malmö, filial i Hälsingborg. Första katalogen över radiodelar och apparater kom 1923. Loggan var en ramantenn med texten RK. Produkterna såldes i hela landet av Graham Brothers i Stockholm. Dom bestod av typiska mahognylådor med ebonitpaneler. Det var antingen enskilda eller sammanbyggda enheter med 1–5 rör som lyste bakom runda gluggar. Dom drevs av ackumulatörer och anodbatterier och krävde en lång antenn och jord.

Prinsarna på Sofiero köpte delar av Hälsingborgsfilialen, där min far hade placerat Gylfe Taube som chef. Gylfe Taube var en äldre kusin till Evert Taube. Taube kom på idén att skänka kungligheterna en lyxapparat och kunde sedan kallas för Kungl. Hovleverantör. Det tyckte min far var en lysande idé. Under två dagar installerades och prövades en apparat på Sofiero. Antennen måste spännas mellan tornspirorna och det ordnades av kronprins Gustav Adolf, då 16 år, som klättrade uppför åskledaren. Apparaten fungerade och man fick in BBC.

Högt upp i tornspirorna klättrade Kronprins Gustav Adolf på Sofiero

Prins Bertil vrider reostaten på högfrekvensdelen, Prinsessan Ingrid vrider en reostat på mottagardelen

Bilden t.h. finns även på framsidan av Radiolyssnaren, fast spegelvänd, med fel personangivelse och fel slott

RKS första mottagare (ur tidskriften Radiovärlden januari 1923)

Tidskriften Radiovärlden utkom från 24:e januari 1923. Sju nummer finns på Lunds Universitetsbibliotek

Radiotidskriften Radiovärlden.

Sen fick min far tillstånd av justitiedepartementet jan 1923 att ge ut en tidskrift som han kallade *Radiovärlden*. Man har hittat sju nummer på Lunds Universitetsbibliotek.

Själva radioutsändningarna

Också här behövdes tillstånd, som kom i april 1923.

Sändningarna hade ingen fast struktur. Man försöksände vid 20-tiden. Man ropade "Hallå, hallå", eller "Eureka, Eureka" och bad om svar per telefon. På dagarna störde nämligen gnistsändningarna från försvaret och sjöfarten. Den förste sångaren var Leon Bjurhagen, som min far presenterade som "Kammersanger Knudsen från Oslo". Han sjöng "Jeg elsker de vuggende toner". Ett 20-tal damer ringde och tackade. Så småningom sände man tre kvällar i veckan och programmen annonserades i lokalpressen. Annars bestod sändningarna mest av grammofonmusik, uppläsning av prosa och dikt. Så småningom sände man tre kvällar i veckan och programmen annonserades i lokalpressen.

Gylfe Taubes yngre kusin Evert Taube kontaktades och man kom överens om att Evert Taube skulle sjunga på Radiokompaniets station i Malmö vid den vanliga sändningstiden kl. 20:00. Men ingen Evert kom. Han satt och åt middag på Savoy. En kvinnlig lyssnerska hörde det och gick till

Savoy och hämtade Evert Taube, som kom 40 min för sent. Han skämtade bort det hela och om Savoymaten men sjöng sedan. Det var hans radiodebut.

Slutet

Men allt tog en ände med förskräckelse. Riksdagen under Hjalmar Branting beslöt i slutet av 1924 att Rundradion skulle bedrivas statligt av Radiotjänst och Telegrafverket och INTE av privata aktörer. Riksradiion startade officiellt 1 jan 1925. Min fars sändare och satsning blev därmed värdelösa. Lånen förföll, allt fick säljas och han förlorade sina 200 000 kr som han satsat mot faderns borgen.

Han blev så deprimerad att han beslöt att ta livet av sig. Han hade ju en livförsäkring. Men innan han klev ner i ett vattenfyllt badkar tog han fram försäkringsbrevet och fann att livförsäkringen inte gällde vid självmord. Så då beslöt han sig för att starta andra företag som lyckades bättre.

Birgitta Forsgren Meyerson